

บทคัดย่อ

สัญญาเลขที่	RDG6010029
ชื่อโครงการ	ผู้หญิงกับธรรมาภิบาลที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร
หัวหน้าโครงการ	รองศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ มะโนรมย์
ระยะเวลาดำเนินการ	18 เมษายน 2560 -17 เมษายน 2561

โครงการวิจัยเรื่อง “ผู้หญิงกับธรรมาภิบาลที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการได้แก่ 1) เพื่อศึกษาเพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร การเข้าถึง การครอบครอง ทรัพยากรที่ดินของผู้หญิงในเขตเศรษฐกิจ 2) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของผู้หญิงก่อนและหลังการเข้ามาของเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร และ 3) เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการจัดการทรัพยากรที่ดินแบบธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความเป็นธรรมกับผู้หญิงในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ การประเมินผลกระทบทางเพศสภาพ (Gender Impact Assessment-GIA) และ การทำแผนที่ทรัพยากรเพศสภาพ (Gender Resource Mapping) ในพื้นที่เขตพัฒนานิคม ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหารที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยกรมธนารักษ์ พื้นที่ดังกล่าวมีเนื้อที่ 1,080 ไร่ ในตำบลคำอาฮวน ครอบคลุมหมู่บ้านพรานอ้น หมู่บ้านคำเชียง หมู่บ้านนาถ่อน หมู่บ้านกุดโง้ง และเพิ่มเติมอีกในหมู่บ้านโป่งเป้า นาค่าน้อยและบ้านกุดโง้งน้อย รวมทั้งสิ้น 6 หมู่บ้าน ข้อค้นพบสำคัญคือรัฐบาลนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษมาใช้ภายใต้หลักคิดของเสรีนิยมและวาทกรรมการพัฒนาด้านการขยายพื้นที่พัฒนาใหม่ในชายแดนโดยอาศัยกลไกการพัฒนาและความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน การจัดการที่ดินโดยการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินของผู้หญิงทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผู้หญิงในฐานะผู้กระทำการได้พยายามต่อรองกับรัฐเรื่องการเวนคืนที่ดินเนื่องจากเล็งเห็นภาวะความเสี่ยง ความสูญเสียและภาระจากการต้องสูญเสียที่ดินมีต่อการดำเนินชีวิตของตน ครอบครัวและบุตรหลานทั้งในปัจจุบันและอนาคต หลังจากที่เคยมีประสบการณ์การสูญเสียที่ดินสาธารณะที่เคยใช้ร่วมกันเพื่อเป็นศูนย์ราชการ ดังนั้นการจัดการที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงควรเน้นการใช้แนวคิดกรรมสิทธิ์ร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการตัดสินใจและการจัดการที่ดินในกระบวนการเขตเศรษฐกิจพิเศษที่เป็นธรรม

คำสำคัญ เขตเศรษฐกิจพิเศษ ผู้หญิง และ ธรรมาภิบาลที่ดิน

Abstract

Project Code	RDG6010029
Project Title	Women and land governance in Mukdahan's Special Economic Zone
Project Head	Associate Prof. Dr. Kanokwan Manorom
Duration	18 April, 2017 -17 April, 2018

The research project entitled “Women and land governance in the special economic zone of Mukdahan province has three goals: 1) to compile and analyze data on women’s use of resources, access, and land tenure in the zone, 2) to compile and analyze data on changes in women’s use of land before and after the establishment of the special economic zone, and 3) to make policy suggestions concerning women’s role and participation in the management of land resources with good governance in order to promote fairness for women residing in the zone. The research employed qualitative methods including a gender impact assessment (GIA) and gender resource mapping in the development zone—an important area in the special economic zone in which the Treasury Department sponsors economic investments. This area covers 1080 rais (172.8 hectares) of 6 villages in Kham-ahuan Sub-district, namely, Pran-on, Kham-khueng, Na-thon, Kut-ngong, Pong-pao, Na-kham-noi, and Kut-ngong-noi. The main finding is that the state has adopted the special economic zone policy driven by liberalism and development discourses in order to expand new developing areas by relying on development mechanisms and connectivity with neighboring countries. Land management as a result of this policy has affected women’s use of existing land in economic, social, and cultural aspects. Women, as actors, have tried to negotiate with the state with respect to land expropriation. They realized the impacts of risks, losses and burden resulting from the loss of their property on their families, children, and their own lives now and in the future when they once before lost public land to the construction of a government complex. The management of the special economic zone should thus be based on co-ownership between the state and local people and emphasize women’s participation in decision-making and fair management of the zone.

Key words: Special Economic Zone, Women and Land Governance